

ประเพณีตานน้ำอ้อย

“ประเพณีตานน้ำอ้อย” คือ ประเพณีการถวายน้ำอ้อยที่ได้จากธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นการทำบุญชนิดหนึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขิน แต่ไม่ปรากฏในวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในถิ่นอื่นๆ โดยเชื่อกันว่าหากคนหนุ่มสาว หรือสามีภรรยาคู่ใดที่แต่งงานกันแล้วมีโอกาสได้ทำบุญถวายน้ำอ้อยร่วมกันจะทำให้ชีวิตคู่ยืนยาว ประสบแต่สิ่งดีงามในชีวิต

พ่อหนานใส คำนวล ผู้อาวุโสหมู่บ้านถ้ำผาจ่ม อำเภอแม่สาย เล่าว่า “..ประเพณีการตานน้ำอ้อย เป็นจารีตประเพณีของชาวไทเขินที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งอาศัยอยู่ในเมืองเชียงตุง เป็นประเพณีสำคัญสำหรับคนหนุ่มสาวที่เพิ่งแต่งงานกันใหม่ เชื่อกันว่าจะทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลในการครองเรือน แต่หากครอบครัวใดต้องการทำบุญตานน้ำอ้อยร่วมกันก็สามารถทำได้ ส่วนใหญ่นิยมทำในช่วงเดือนยี่ หรือราวเดือนธันวาคม บางแห่งจะทำในช่วงเดือนสี่ หรือประมาณเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่อ้อยกำลังแก่และให้น้ำหวานอย่างเต็มที่...”

โดยปกติ การถวายน้ำอ้อยจะมีทั้ง 2 แบบ คือ **การตานน้อย** เป็นการถวายน้ำอ้อยเฉพาะบ่าวสาวเพียงคู่เดียว และ**การตานใหญ่** คือการถวายน้ำอ้อยของคู่บ่าวสาวหลายคู่รวมกัน ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาและความพร้อมของแต่ละคน ก่อนการถวายน้ำอ้อย คู่บ่าวสาวจะต้องไปช่วยกันตัดอ้อย แล้วนำมาอัดหรือสกัดเอาน้ำหวานใส่ลงในหม้อดินใบเล็ก ส่วนบรรดาญาติพี่น้องจะไปนิมนต์พระสงฆ์ตามหัววัดต่างๆ พร้อมกับเชื้อเชิญคนในหมู่บ้าน เพื่อช่วยกันเตรียมอาหาร และจัดเตรียมชุดการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมของชาวไทเขิน เพื่อนำมาแสดงในงานถวายน้ำอ้อย

ในเช้าวันรุ่งขึ้น คู่บ่าวสาวจะพากันหาบน้ำอ้อยใส่กระบุงมาที่วัด ซึ่งหากเป็นการตานใหญ่ จะมีการจัดขบวนแห่น้ำอ้อยรอบหมู่บ้าน พร้อมทั้งมีการฟ้อนรำกันอย่างสนุกสนาน เมื่อมาถึงวัดจะร่วมประกอบพิธีกรรมทางสงฆ์ จากนั้นชาวบ้านจะสลับผลัดเปลี่ยนกันจัดชุดการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมจวบจนถึงช่วงเวลาหัวค่ำ ซึ่ง**พ่อหนานใส** เล่าเพิ่มเติมว่า “...ก่อนการทำพิธีตานน้ำอ้อย คู่บ่าวสาวจะต้องร่วมฟังธรรมมหาเวสสันดรชาดก จากนั้นจะหยาดน้ำอ้อย แล้วกล่าวคำถวายทานน้ำอ้อยในช่วงเวลาตอนค่ำๆ ชาวไทเขินจึงเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า “ประเพณีการตานดึกน้ำอ้อย” ซึ่งหมายถึงการตานน้ำอ้อยในช่วงเวลากลางคืน หรือตอนดึก ดังนั้น คู่บ่าวสาวที่ร่วมตานน้ำอ้อยจะต้องนอนพักค้างคืนในวัด พร้อมด้วยบรรดาผู้เฒ่าผู้แก่ที่จะอยู่คอยอบรมสั่งสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และหลักการครองเรือนให้กับคู่บ่าวสาว...”

ประเพณีการตานน้ำอ้อยของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขิน เป็นอีกประเพณีหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิถีการดำเนินชีวิตกับหลักความเชื่อทางพระพุทธศาสนา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน ความสำคัญของประเพณีดังกล่าว นอกจากจะเป็นการสืบทอดประเพณีความเชื่อดั้งเดิมของบรรพบุรุษชาวไทเขินแล้ว หากพิจารณาในแง่ของหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาจะเห็นได้ว่า ประเพณีการตานน้ำอ้อยถือเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งของคนรุ่นก่อนที่จะดึงผู้คนเข้าวัดตั้งแต่ในวัยหนุ่มสาว ซึ่งเป็นวัยเริ่มต้นของการมีชีวิตคู่ ทั้งยังเป็นโอกาสอันดีที่คู่บ่าวสาวจะได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย ปัจจุบันแม้ประเพณีตานน้ำอ้อยจะเริ่มมีการปรับเปลี่ยนในเรื่องของรายละเอียดปลีกย่อยบางอย่างไปบ้าง แต่ความเชื่อในประเพณีดังกล่าวก็ยังคงดำรงอยู่ในสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขินจวบจนถึงทุกวันนี้